

11de vergadering

Woensdag 11 oktober 2000

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Van Nieuwenhoven

Tegenwoordig zijn 123 leden, te weten:

Van den Akker, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Arib, Augusteijn-Esser, Bakker, Van Baalen, Balemans, Balkenende, Barth, Van Beek, Belinfante, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Van Blerck-Woerdman, De Boer, Van Bommel, Buijs, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Depla, Van Dijke, Dijksma, Dijkstal, Dijsselbloem, Dittrich, Van den Doel, Duijkers, Duivesteijn, Feenstra, Geluk, Van Gent, Giskes, Gortzak, De Graaf, De Haan, Harrewijn, Van Heemst, Hermann, Herrebrugh, Hessing, Hillen, Hindriks, Van der Hoek, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, Kamp, Karimi, Klein Molekamp, Van der Knaap, Koenders, Kortram, Kuijper, Lambrechts, Leers, Luchtenveld, E. Meijer, Middel, Van Middelkoop, Mosterd, Niederer, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oplaat, Örgü, Oudkerk, Van Oven, Passtoors, Patijn, Poppe, Rabbae, Ravestein, Rehwinkel, Reitsma, Remak, Van 't Riet, Rietkerk, Rijpstra, Rosenmüller, Ross-van Dorp, Rouvoet, Santi, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schreijer-Pierik, Schutte, Smits, Snijder-Hazelhoff, Van der Staaij, Stellingwerf, De Swart, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Timmermans, Udo, Valk, Te Veldhuis, Vendrik, Verbugt, Verburg, Verhagen, Visser-van Doorn, Van der Vlies, M.B. Vos, Voûte-Droste, De Vries, Waalkens, Wagenaar, Van Walsem, Weekers, Weisglas, Van Wijmen, Wilders, De Wit, Witteveen-Hevinga en Zijlstra,

en de heren Kok, minister-president, minister van Algemene Zaken, Van Aartsen, minister van Buitenlandse Zaken, De Grave, minister van Defensie, en G.M. de Vries, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van der Vlies, Hamer en Kalsbeek, wegens bezigheden elders, alleen voor de ochtendvergadering.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het rapport van de tijdelijke commissie besluitvorming uitzendingen (26454) (debat met de regering).**

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Koenders** (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Het uitzenden van Nederlandse militairen voor vredesoperaties is een van de zwaarste en moeilijkste beslissingen waarvoor regering en ook parlement zich gesteld zien. Deze en volgende week zullen wij weer voor een dergelijke beslissing geplaatst worden. Er is geen operatie die zonder risico is en er is ook geen operatie waarvan tevoren bekend is wat de afloop zal zijn. De mist van oorlog waarover Von Clausewitz al sprak, geldt ook voor de meeste crisisbeheersingsoperaties. Wie beslist over vredesoperaties en het

uitzenden van Nederlandse vrouwen en mannen naar moeilijke, vreemde en gevaarlijke gebieden, laadt dus een zware verantwoordelijkheid op zich. Dat is een verantwoordelijkheid tegenover de militairen, hun familie en vrienden, maar ook tegenover de mensen elders voor wie bescherming of betere levenskansen gezocht worden. Die verantwoordelijkheid wordt zowel door de regering als het parlement gevoeld. Dat blijkt dezer dagen nu wij over de schaduw van dit debat heen kijken en denken aan de situatie in Ethiopië en Eritrea. Ik meen dat het daarom goed is, dat wij juist deze week spreken over het rapport van de tijdelijke commissie uitzendingen. In tegenstelling tot wat in sommige media wordt beweerd, is dit geen complicatie. Juist dit rapport wijst op het belang van verantwoorde missies en het wil geen belemmeringen opwerpen. Het wijst ook op de enorme verbeteringen die in het afgelopen jaar in de besluitvormingsprocessen zijn opgetreden.

Recent is in de VN het rapport-Brahimi uitgekomen, dat wijst op het belang van robuuste vredesoperaties. Bakker en Brahimi moeten wat ons betreft op een constructieve manier aan elkaar worden gekoppeld. Ik bedoel dat uiteraard niet letterlijk en fysiek. Ik wil de regering oproepen aan die koppeling een bijdrage te leveren, ook gedurende dit debat.

Voorzitter! Zonder de massamoord op 7000 mensen in Srebrenica zou deze onderzoekscommissie er waarschijnlijk niet in deze vorm zijn gekomen. Ik heb dat vorige week ook aan de orde gesteld. Waarheidsvinding naar aanleiding van deze ernstige massamoord, gepleegd door de Bosnisch-Servische milities, is een plicht, vooral tegenover de slachtof-